

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Praesertim Augustini, Et Thomae Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Sacramentis In Genere Et Specie - Libros Octo Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput 31. Pro admissis post baptismum criminibus, praesertim
gravioribus,, non sufficit dolor parvus & remissus, sed magnus requiritur
atque intensus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73212](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73212)

in afflictionis. Itaque vita vestra (ait hom. 2. in Evang.) ad tempus amarecat in penitentia, ne eternam amaritudinem sentiat in vindicta. Denique omnis pluribus Sanctorum testimonio (qua profertur ubi de satisfactione) Bernardus tract. de grad. humilit. c. 18. Quem veraciter penitet, laborem penitentiae non abhorret.

371 Versissima sunt ergo sequentes de satisfactione & penitentiarum impositione regulae (quas laudatus Atrabatenus Episcopus tradit in Epistola sua Pastoralis 2.) à triginta & uno Episcopis plurimum commendatae & approbatae: 1. Quilibet Confessarius (laxioribus tantum loquitur) cogitet quo pacto penitentes examinet, quo dolore contentus sit, quem sufficere existimet, quas satisfactiones imponat. Nisi ausit damnare Patres, Concilia, Scripturam; seipsum damnare oportet, emendetque suam dirigendi rationem, si saluti sua consultum velit.

2. Credatne eruditus & pius Confessarius, gravia crimina, & peccata quae hominem aeterno Dei odio dignum efficiunt, & quae antiquitus puniebantur tam severe, hodie expiari satisfactionibus, quae nihil austeri habent? Penitentis, quae nihil habent penitentiae, nisi nomen?

3. Concupi non potest, quod cum una ad caelum via iustus sit crux; fugatur alia peccatoribus & penitentibus, suavis, jucunda, & laboris expert. Nisi laboriosum dixeris Confessario exponere peccata, quae peccator laudi sibi frequenter duxit inter mundanos, & quae nonnunquam sunt publica.

4. Penitens queritur, nimis acerbam à se sibi penitentiam impositam? Dic ut memor sit, quamvis reus non esset, ipsum sibi metipso duriorum imposuisse legem in baptismo. Et quamvis baptisimi innocentiam servasset, Evangelium fortassis non permitteret, ipsum suavis vivere, si vivere vellet Christiane.

372 Ex his omnibus sequitur, in iustificatorum numero non computandos, nec tam penitere, quam penitentiae larvam exhibere censendos, qui (ut Cyrillus Alexandrinus ait l. 8. de ador. in spir.) cum assidue peccent, non tamen peccati maculas abluunt. Neque tales (inquit) pretio dato crimina possunt depellere, quod mentis infirmitate (id est ignavia & molliore) sudores penitentiae perferre, & Deum eiusmodi laboribus placare nolunt. Vae ergo, vae innumeris peccatoribus, qui laboriosa penitentiae operibus grandia delicta à se post baptismum commissa cluere nolunt. Scriptum est enim: nisi penitentiam egeritis, omnes similiter peribitis. Quid est nisi penitentiam egeritis? Act. 26. 20. id satis declarat Apostolus, cum dicit: Annuntiabam, ut penitentiam agerent, & converterentur ad Deum, digna penitentiae opera facientes. Et Luc. 11. 32. Niniuite penitentiam egerunt, ad praedicationem Iona. Et, ut dicitur Jo. nae 3. 5. crediderunt Niniuite in Deum, & praedixerunt jejuniis, & vestiti sunt saccis à maiore usque ad minorem, &c.

CAPUT XXXI.

Pro admissis post baptismum criminibus, praesertim gravioribus, non sufficit dolor parvus & remissus, sed magnus requiritur atque intensus.

373 HAc de re pulchre solideque disserit Petrus de Soto, de quo Emin. Cardinalis Pallavicinus Histor. Conc. Trid. l. 13. c. 8. testatur, quod ample de se laudat matriciam eidem Historiae superpeditarit. Et l. 20. c. 13. quod summam obtinebat existimationem severae probitatis solidaeque scientiae. Et centum prope annis ante Pallavicinum Otho Cardinalis, & Episcopus Augustanus, in epistola praefixa tractatu ipsius de Institutione Sacerdo-

tum, dicit quod isto in opere Vir ille & verbo & opere ad docendum ea quae sunt pietatis potens, multa ad doctrinam sanam & Catholicam, multa ad officium Pastorum Ecclesiae, & reformandam eorum totiusque Cleri vitam & mores pertinetia, tanto pietatis studio, & tanto dicendi ordine composuit, ut dignus nobis videatur hic Liber, qui ad promovendam pietatis studia in publicum edatur, omnibusque animarum curam, vel iam administrantibus, vel in futuram administraturis communicetur. Damus igitur vobis doctissimi simul & piatissimi, & nunquam satis laudati: huius Viri de Iustitia Sacerdotum librum, omnibus qui curam animarum suscipiant non solum utilem, sed & necessarium, &c.

Et revera tanta cum pietate soliditateque conscriptus est liber ille, ut dolendum sit quod tam parum hodie teratur, foliisque à plerisque legantur novelli Casuilla praevarientes auribus, quibus studium fuisse videtur, cali viam dilatare, quam superrema Veritas, Deus, cuius verba in aeternum permanent, arctam esse definit.

Laudatissimus igitur Petrus de Soto Infit. Sacerdot. lect. 15. tres refert sententias, duas extremas, & reliquam mediam. Nam altera est requirementum dolorem summum, id est summo conatu, & totis viribus productum. . . . Altera extrema sententia est, nullum certum gradum intentionis in dolore voluntatis requiri, nec absolute, nec respectivo, sive in ordine ad aliorum dolores: ita scilicet, ut sive intensius de peccatis dolens, quam de aliis malis, sive minus intente, id sufficiat, quantumvis exiguus sit ille dolor, minimus (inquam) aliorum affectum voluntatis, ut ipsos docere ait lect. 14. Ita (ait) nonnulli (Sotum, ut dicunt, sequentes) qui putant se multum consilere infirmis conscientis. Et probant 1. quia nunquam in Scriptura ad certum gradum doloris, vel dilectionis adstringimur. . . . Deinde quia ad recedendum à Deo, & peccandum, nullus conatus requiritur. Ergo neque ad convertendum nos in Deum. Denique Deus necessarius diligendus non est super omnia intensivo, sed tantum appreciativo, ita ut voluntas in Deum, velut in summum bonum, ut sic apprehensum per intellectum, quantumvis tepide & remisse, satisfaciatur. Ergo similiter de contritione.

Tertia media Antiquorum de voluntatis dolore, est quod etsi non requiratur summus, hoc est totis viribus & conatu productus & elicitus, nec certi aut determinati alicuius gradus, tamen requiritur ut maior sit omni alio dolore, qui est in vere penitente, ita ut plus de peccato doceat, quam de aliquo alio malo, quod ei evenire possit. B. Bonaventura inquit requirit, ut dominetur ceteris doloribus. Et B. Thomas, ut excedat alios dolores.

Prior igitur illa sententia, si tamen alicuius est, requirit scilicet totum conatum & omnes vires, manifeste nimia esset, & impossibile quidam imponens homini, saltem pro huius vitae infirmitate. Id probatur, quia in hac vita omnes vires nostras extendere in diligendum Deum impossibile est, ut sine peccato esse non possumus, & sine inordinata aliqua concupiscentia. Quare proficere & renovari de die in diem jubemur.

Si dicas necessarium quidem non esse summum conatum, qui in hac vita haberi potest. Nam hunc certum est non posse tantum esse, quin possit adhuc major inveniri. Nam in eo semper proficiendum est: sed de summo qui in hac vita habetur ab his qui omnibus renuntiant non necessariis affectibus, & rebus, ut uni dilectioni & penitentiae vacent. Notum est nec id necessarium esse. Nec enim ab omni penitente requiritur, ut omnibus ita renuntiet. . . . Denique nec ullà alià ratione intelligi potest illa sententia esse vera. Id quod in

tis probet diversitas graduum charitatis & pœnitentiæ. *Est enim charitas incipiens, est proficiens, est perfecta.* Et certum est charitatem perfectam non esse necessariam in pœnitentiâ, & multo minus summum gradum charitatis perfectæ. *Est enim in dilectis gradibus magna latitudo, ita ut (B. Gregorio teste) Benedictus inciperet ab altiori gradu, quam ad quem multi proficentium & perfectiorum perveniunt.*

379 *Ceterum quod secunda sententia illa tenet, sufficere videlicet pœnitentiâ minùr intensam, & ex minori conatu, quam sit dolor aliarum rerum, & simul illa distinctio, quam de charitate & pœnitentiâ docet (quòd scilicet Deum amare debeamus super omnia appetitativè, & dolere de peccato super omnia alia mala appetitativè, sed non intensivè, quoad partem rationalem, sive superiorum animæ) neque consonat Scripturæ & Patribus, neque rationi ipsi convenit, neque utilis est animabus; imò magis periculosa. Quæ omnia sunt nunc breviter probanda.*

§. I.

Probatio assertionis ex Scriptura.

380 **P**rimum igitur, quòd utique sententia illa non consonet Scripturæ, probat Sotus ex iis Scripturæ locis, quibus aperte jubemur Deum super omnia diligere. Matth. 10. *Qui amat patrem & matrem plusquam me, non est me dignus.* Luc. 14. *Qui non vidit patrem suum & matrem, &c. non potest meus esse discipulus.* Si jubemur odisse patrem & matrem propter Deum (dum scilicet impediunt nostram in Deum amorem) profectio jubemur Deum diligere plusquam patrem & matrem. Unde Augustinus l. 1. de doctr. Christi docet, ordinatum amorem postulare, ut Deum plus cæteris diligamus, ita ut nihil amplius, vel æquè diligamus. Itaque cum Scriptura sacra his vel æquivalentibus verbis utatur, *plus diligendus est Deus, &c. quare id non ita intelligendum* (ait Soto) *sicut in aliis rebus, cum dicimus hoc plus alio diligi, aliquid plus unam rem quam aliam diligere, &c.?* Quibus verbis nihil aliud significamus, quam amorem intensivè perfectiorem.

381 **S**icut autem Scriptura jubet, Deum plusquam creaturam quancumque diligere, ac per consequens exigit conatum magnum ad amandum Deum; sic in pœnitentiâ Prophetarum verba postulant conatum magnum. Quid enim nisi magnum, amarumque pro peccatis magnis dolorem requirit Scriptura, dum requirit dolorem quasi parturientis, rugitum quasi ursi, luctum ungentis, contritionem amarâ, planctum & luctum scindentem cor, &c. *Dole* (inquit Michæas c. 4.) *& satage filia Sion quasi parturientis.* Itaias c. 59. *Rugientes quasi ursi omnes, & quasi colubæ mediantes gememas.* Hieremias c. 6. *Accingere ciliatris. In luctum ungentis fac tibi, planctum amarum.* Joel c. 1. *Plange quasi virgo super virum puertatis sue.* Et c. 2. *Convertimini ad me in toto corde vestro... in fletu, in planctu. Est scindete corda vestra.*

382 **D**einde si eos, qui nobis in exemplum pœnitentiæ in Scriptura positi sunt, consideremus (pergit Soto) quid aliud inveniemus, quam intensissimos & acerrimos dolores? In David innumera sunt verba: *rogabam à gemitu cordis mei. Lavabo per singulas noctes lectum meum. Nivivite clamant ad Dominum in fortitudine.* Ezechias reputat omnes annos suos in amaritudine anime sue. Denique & verba & opera innumera sunt in Scriptura. Quomodo ergo his convenit docere, nullo conatu, nulli virtutis opus esse? Quod igitur dicunt, non reperiri in Scriptura præceptum de intentione aliqua,

Tom. III.

vel conatu, certè non putamus dici posse sine errore. Enimverò præter sacra testimonia n. 381. relata, quemadmodum Scriptura præcipit ut Deum diligamus ex toto corde; ita jubet ut ad Deum convertamur ex toto corde, & ut scindamus corda nostra. Quo loquendi modo non solum exprimitur præcipiturque æstimatio seu appreciatio, sed & vehementia doloris, ut Maldonatus observat de pœnit. c. 1. & nos alibi probavimus. Et qui illos Sanctorum clamores mox enarratos intelligit (ait Tridentinum sess. 14. c. 4.) *facile intelligit eos ex vehementi quadam antea vite odio, & ingenti peccatorum detestatione processisse.* Cumque idem Concilium, veteresque Patres, ex allatis sacris textibus, & Sanctorum exemplis, probent descriptæ sibi pœnitentiæ necessitatem in omni statu, ex iisdem rectè concluditur, quanta esse debeat pœnitentiâ, etiam novi Testamenti, etiam cum Sacramento Pœnitentiæ. Maxime cum ex iisdem sacris textibus magnorum criminum pœnitentiâ, in novo etiam Testamento, esse debere magnam ac vehementem sancti Patres concluderint, istoque sensu illos concordati sensu intellexerint, uti videbitur §. seq. Idèd etiam Apostolus 1. Cor. 5. Corinthium incestuosum acerrimè castigaverit, ut acerrimè doleret. Ne prius ipsum reconciliaverit, quam abundantioris tristitiam demonstravit, prout colligitur ex 2. Cor. 7.

383 **A**liud verò quod adserunt contrarii Authores, quòd scilicet quocumque conatu à Deo receditur; non multum eos juvat. Primò quia cum malum ex singulis consistit defectibus, non mirum si facilius fiat. Facilius caditur, quam refurgitur. Secundò quia in omni peccato non est cubium creaturam Deo vel præponi, vel æquari.

§. II.

Ejusdem probatio ex Traditione Sanctorum.

384 **C**oncordi quippe calculo SS. Patres (quos denotat agmine refert Morinus l. 1. c. 12. 13. & 14.) ingentem de peccatis ingentibus dolorem semper requisierunt, prout ostendit ex Herma (Apostolorum discipulo) Juliano, Tertulliano, Cypriano, Clero Romano, Ambrosio, Chrysostomo, Paciano, Augustino, Casario, Eligio, Gregorio, Hieronymo, Vigilio, Eucherio, Iudoro, Bernardo, &c. Non omnium hæc, ne prolixior sim, sed aliquorum dumtaxat exhibebo testimonia. Et Cypriani quidem supra n. 368. habes testimonium, ibi namque acrem planctum requirit. *Quantum putas, & qualis necessaria est pœnitentiâ?* quærit Ambrosius scribens ad Virg. laps. Et respondet: *quæ aut æquet crimina, aut excedat.* Unde probat? *Dicit enim Deus... convertimini ad me in toto corde vestro... majora enim crimina majoribus abluuntur fletibus.* Ecce ex necessitate conversionis ad Deum ex toto corde, probat pœnitentiæ magnitudinem debere esse secundum magnitudinem peccati, uti n. 382. deduximus.

385 **S.** Basiliius homil. super illud, *attende tibi:* sic habet: *Magnum est, & grande peccatum, quod commisit? nullâ opus habes confessione, lacrymis amarulentis, peracri contentione vigiliarum, indivulso & continuato jejunio.*

387 **Augustinus** serm. 34. de divers. c. 12. *Gravia & mortifera nisi per vehementissimam molestiam humilitatis cordis, & contritionis spiritus, & tribulationis pœnitentiæ non relaxantur.* Et serm. 58. de temp. *Si in aliqua crimina, vel capitalia peccata aliquis fuerit diabolica calliditate prostratus... cum ingenti rugitu & gemitu Deum sibi reconciliare contendat.*

388 **Gregorius** in cap. 8. lib. 3. Reg. *Difficilis ostenditur reconciliatio criminalium... ergo commo-*

Kk 2

veri ad lachrymas cum magna fortitudine debemus.

389 Casarius Arelat. homil. 1. explicatâ peccatorum capitalium & levium distinctione, de priorum remissione sic fatur: Homo ipse se decipit, si cum in medullis suis sibi fervere sentiat morbum, per superficiem corporis molle deducat arguentum. Hec itaque principalia mala ingenti rugitu, & gemitu, & fante indigent lachrymarum, atque per lachrymas clamandum est cum Propheta: rugiebam à gemitu cordis mei. Oportet itaque sicut super mortuum conclamatum, ita super extinctam animam dari plandus: & quomodo solet mater orbata super amissione unici filii sui fracto pectore lamentari; ita convenit super unicam suam, sed sub spe reparationis affigi... necesse est super hanc unicam, criminum microne confossum, totum pondus doloris effundi. Et homil. 29. Non putemus tam facile remitti posse admitta semel crimina, multam opus est fletus, multus gemitus... totâ incumbendum est spiritus compunctione... non sufficit summis labris dicere, peccavi, parce & remitte... Et Saul dicebat, peccavi, sed non obtinuit illam veniam, quam David unâ penitentie voce promeruit. Et hoc quare? Quia non compensabatur cum magnitudine criminis levis humilitatio supplicantis. Non levi agendum est contritio, ut debita illa solvantur, quibus mors aeterna debetur.

390 Vigilius Papa in epist. ad dictum Casarium to. 1. Concil. Gall. Tale commissum non parvâ cordis afflictione valet expiari.

391 Eucherius Lugdun. homil. 5. ad Monachos: Non putemus tam facile remitti posse inusta semel crimina, & profundo vulnere in anima ipsius impressa visceribus. Multo opus est fletu, multo gemitu, multo dolore cordis ad sanandos ipsius cordis dolores.

392 Ilidorus l. 2. de div. Offic. c. 16. Quanto in peccando fuit ad malum promptior mentis intentio, tanto devotior debet esse in penitendo. Quod & dicit Author sermorum ad Fratres in Eremo serm. 11. & Rabanus Maurus l. 2. de Instit. Cler. c. 29.

393 Bernardus, vel quisquis est Author libri de modo bene vivendi c. 27. Quanta fuit tibi intentio ad peccandum, tanta sit ad penitendum devotio... Grandia peccata, grandia lamenta desiderant.

394 Petrus Blefensis l. de Confess. Sacram. Non sine dolore cordis acerbissimo, & anxâ cordis afflictione sanantur, que longo usu inobita, & inimicis animarum medullis infixâ sunt; nec horaria & levi contritione redimi possunt, quibus mors aeterna debetur. Et epist. 61. Non tam facile sine fletu, & gemitu cordis, acerbique dolore sanantur, que praevaluerunt in precordiorum medullis. Nec leviter culpa remittitur, nisi cum quantitate peccati humilitas penitentie compensetur. Et rursus in citato libro de Confess. Sic igitur dolor penitentie conterat, ut in spiritu vehementi conterat naves Tarsis.

395 Manifestam est igitur (concludit Morinus l. 1. c. 13.) ingentem dolorem, propter Dei offensam conceptum, gravemque peccati detestationem, & ferventem Dei dilectionem, cum ardente, seipsum (juxta Ecclesie mandatum) puniendi desiderio conjunctum, esse interiorem animi preparationem reconciliationi criminum capitalium necessariam, ex Patrum omnium sententia. A quibus tamen, ut ait in principio cap. seq. peccatorum ratio semper habita fuit. Sicut enim quò graviora fuerunt crimina, eò severiores penas, ut par erat, iis imposuerunt: ita quoque acriorem & vehementiorem animi ad Deum conversionem à penitentibus expeposcerunt. Ita ille, addens, istam propositionem communi naturæ lumine perspicuam videri posse, animique hominum insitam, & velut divinitus consignatam. Hinc Poetis Theatrisque omnibus deantatissimus Oedipus, patris interfecto, matris-

que incestificus, tanta crimina, (licet ignoranter commissa) censuit justâ animi penitentia expiari non posse, quamquam oculos sibi cruxisset, patriamque & regnum exul deseruisset.

§. III.

Tertia probatio ex communi Ecclesia sensu, communique doctrina veterum Scholasticorum, seu illustriorum Theologorum.

T Amet si rem ita se habere, ut §. præcedenti dictum est, manifestissimum censeat Morinus loco citato, idque demonstrare (inquit) perinde sit ac clarissimo soli mortale lumen inferre; propter eos tamen, qui tempellatem novatrentem novissimam suscitant, vel suscitatum fovent, dicentes contritionem, vel attritionem, quàmlibet remissam, ad peccatorum, quàmlibet gravium, remissionem sufficere, lubet id confirmare 1°, ex communi sensu Ecclesia: Quis est enim quòdam tam varia, tamque ardua penitentiae opera exegit à magnis peccatoribus, antequam eos absolveret? Quia credit, & hoc erat potissimum penitentialis disciplina fundamentum (ait rursus Morinus l. 1. c. citato c. 17. n. 4.) operum canonicè pro peccatis injunctorum sedula præstatione, internans cordis compunctionem augeri, & accendi, iram Dei mitigari, Deum penitentibus placari, penas aeternas peccatis debitas... extinguere... Non negabas peccatorum compunctionem tam ardentem & inflammatam esse posse, ut uno momento perfectam à Deo peccatorum remissionem obtineret; sed hoc & varum esse, & sibi quando contingeret, incongruum esse profitebatur. Ideo ut penitentium conversionem exploraret, an satis inflammata esset, atque ut illius inflammationem penitentes à Deo promerentur, opera varia injungebat, quibus diligenter peractis, eos... reconciliabat, & communionem donabat. Quorum verò ita, si nulla opus erat inflammatione ad sacramentalem reconciliationem, sed contritio vel attritio, quàmlibet remissa, ad eam satis erat? Si sic Ecclesia credidisset, pro immitanda inflammatione contritio, tam varia, tamque multa & ardua penitentiae opera non exegisset: neque enim tot, tam variis, tamque arduis opus erat ad promerendam remissam contritionem, nec consequenter ad obtinendam cum Sacramento remissionem.

2°, id confirmo, quia pro magnis peccatis magnam contritionem vel attritionem, & tantò majorem, quantò majora fuissent peccata commissa, illustriores Scholastici cum SS. Patribus necessariam censuerunt. Alexander de Ales, SS. Thomæ & Bonaventuræ Magister 4. p. Sum. q. 17. m. 2. a. 1. docet, dolorem qui est in displicentia voluntatis, debere esse maximum. Debet enim maximè & summè displicere, quòd offendet Deum, & illum suo peccato amisserit. Et q. 68. m. 1. a. 3. requirit intentionem in dolore, ut sit contritio. Si enim (inquit) alicui displiceret, quòd Deum offendisset per peccatum, & illa displicentia in intentione non excederet displicentiam amissionis auctoris oboli, nulli est dubium, quin illa displicentia insufficientis esset, ad hoc quòd esse dolor contritionis. Cumque sibi objecisset definitionem contritionis, in qua nulla determinatur intensio doloris: Imò (inquit) ipsa definitio insinuat, dolorem debere aliquo modo intendi... per hoc quòd in ea ponitur cum proposito confitendi & satisfaciendi. Cum enim confessio & satisfactio de peccatis gravibus gravem penam impertent, patet quòd non quilibet parvo dolori pro peccato convenit illa definitio. Quia parvus dolor non exerceret ex se firmum propositum confitendi & satisfaciendi. Guilielmus Parisiensis supra n. 99. dicit, longè majorem partem penit-

398 *sentium longe esse à condigno & congruo dolore poenitentiam, & propter hoc à remissione peccatorum, atque à virtute & effectu Sacramenti poenitentialis.*

S. Thomas Supplem. q. 3. a. 1. In contritione est duplex dolor. Unus est in ipsa voluntate, qui est essentialiter ipsa contritio, qui nihil aliud est quam displicentia peccati prateriti. Et talis dolor in contritione excedit omnes alios dolores. Quia... peccatum super omnia displicere debet. Et ad 4. Quantitas displicentiae de aliqua re debet esse secundum quantitatem malitiae ipsius. Unde quia major est malitia peccati, in quantum est offensiva Dei, quam in quantum est nociva peccanti, peccator plus debet odire culpam, in quantum est offensa Dei, quam in quantum est nociva sibi. Et a. 3. Quantum ad dolorem superioris affectus, requiritur quod de majori peccato doleat magis. Quia ratio doloris est major in uno, quam in alio, scilicet offensa Dei. Et q. 5. a. 3. Dolor rationis, qui est in contritione, potest esse adeo parvus, quod non sufficiat ad rationem contritionis, ut si nimis ei displiceat, quam debeat ipsi displicere separatio à fine. Et 99. disput. de verit. q. 24. a. 5. Non quascumque motus voluntatis est sufficiens ad remissionem peccati; sed oportet esse aliquem modum, qui quidem hominis natus esse non potest.

399 S. Bonaventura in 4. dist. 14. q. 2. n. 17. Si quaeratur, utrum dolorem contritionis necesse sit esse maximum? Si dicatur de dolore sensualitatis, manifestum est quod non. Si de displicentia rationis, aut quantum ad intensiorem motum absolute; & sic nec hoc modo oportet esse maximum. Si quantum ad intensiorem motum in comparatione ad alios dolores, dico sicut de amore, quod oportet quod habeat predominium. Et iterum: Dolor quantumcumque parvus, sufficit, si sit gratia informatus. Sed cum nunquam gratia informat, quin vendicat sibi in corde dominum supra alios dolores quoad actum vel motum voluntatis: rationalis, non sensualitatis.

400 Richardus de Media Villa in 4. d. 17. a. 1. q. 5. Cum contritio dicat actum poenitendi charitate habituali formatum... quantumcumque parva contritio sufficit pro quantumcumque magno peccato. Non sic autem dicendum est de attritione: cum enim recognoscantur peccata in speciali, necessaria est major attritio de majori peccato, quam de minori. Et ad 2. Quantumcumque parva contritio concludit magnitudinem displicentiae proportionatam magnitudini peccati. Non sic autem quantumcumque parva attritio, cuius magnitudo, si non proportionatur, eo modo quo possibile est, magnitudini adhesionis, quae fuit in peccando, non fit contritio de lege communi.

401 Scotus in 3. d. 27. n. 16. docet, quod licet non tenemur diligere Deum super omnia, hoc sensu quod amor Dei sit ferventior seu tenior omni alio amore; nihilominus tenemur diligere Deum intensivè super omnia, sive ex majori affectu: Dico (inquit) quod illud SUPER OMNIA, debet intelligi utroque modo (scilicet extensivè & intensivè) sicut enim tenor diligere Deum super omnia alia extensivè; ita etiam majori affectu, quam aliquid aliud. Ex quo consecutarium est, peccatum (quod super omnia displicere debet, sicut Deus super omnia debet placere, seu diligi; cum sit summum malum, sicut Deus summum bonum) ex mente Scoti displicere debere super omnia, tam intensivè (non absolute, sed comparative) quam extensivè. Unde Faber Faventinus de poenit. disp. 16. c. 2. Hiquæus in 4. dist. 14. q. 2. tenent de mente Scoti requiri contritionem intensivam, non sufficere remissam.

402 Guillelmus de Monte Rocherio Enchirid. Sacerd. p. 2. de Sacri. Poenit. tr. 2. c. 2. Debet peccatum summe displicere voluntati, & magis quam

quodlibet aliud malum: sicut Deus, cui peccatum contrariatur, debet summe & super omnia à voluntate diligi. Debet ergo vere contritus sic esse affectus... quod nihil sibi magis aut æquè doleat, atque offendisse Deum.

Godofscalcus Rosemondus in suo Confession. 403 c. 11. imprimis a. 2. sic habet: Attritio est quaedam displicentia & dolor de peccatis, etiam propter Dei offensam, non tamen sufficiens ad delendam peccata, & ad constituendam peccatorem in statu gratiae, & differt à contritione 1. ex parte liberi arbitrii, quod non cum sufficienti conatu dolet de offensa divina... sed imperfectè & remissè dolet. 2. ex parte Dei, quia dolor gratia informatus dicitur semper contritio... Quodque difficillimum est scire, an dolor de peccatis sit attritio vel contritio. Deinde a. 3. ex dictis colligit, esse valde difficile, præcipue habituali in vitio, agere veram poenitentiam, & habere dolorem sufficientem, qui sit contritio. Unde licet minimus gradus contritionis sufficiens sit ad delendam quæcumque mortalia, quia nunquam contritio est sine charitate, seu gratia informante, ut ante: non tamen sufficit minimus gradus, neque etiam mediocris displicentia; sed debet esse cordialis displicentia, vehementer detestatio, & dolor ex intimis cordis proveniens, ut sit contritio. Unde potest motus talis doloris & displicentiae esse tam exiguus, quod de congruo non mereatur formari charitate, & ita deficiat à contritione, sine qua nullum peccatum remittitur (nota bene.) Et ideo temerarium valde, periculosum, & reprehensibile est, ut dicit Adrianus VI. in quodlib. 5. peccatoribus omnibus veniam & securitatem de peccatorum remissione facile polliceri. Unde nonnulli Prædicatores & Confessores in suis sermonibus, consiliis, & Confessionum auditione nimis laxi sunt & faciles, vitia gravia non satis increpantes, neque sufficienter ostendentes peccatoribus difficultatem contritionis & vera poenitentiae (ecce quomodo Rosemondus & Adrianus consonantes Petro Soto supra relato, pariter redarguunt juniores Theologos, nimis laxam de Christiana poenitentia idæam efformantes.) Multi etiam temerarie confidunt in illo verbo: quicumque horam fuerit peccator, & conversus fuerit, vita vivet. Audiant & ipsi Augustinum de poenit. d. 7. cap. nullus: Crede (inquit ille) qui dicit: quicumque horam, &c. etiam dicit, conversus fuerit; non versus Versum puto illum, qui dolet de crimine. Conversum verò, qui totus & omnino vertitur, qui jam poenam non timet, sed ad bonum Dominum, id est Deum, festinat tendere.... Consonat verbum Isidorus 2. de summo bono c. 13. Sicut qui poenitentibus securitatem cito pollicentur, quibus bene per Prophetam dicitur Hierem. 6. Curabant contritionem filie populi mei cum ignominia dicentes, pax, & non est pax. Cum ignominia curat contritionem, qui peccanti, & non legitime poenitenti promittit securitatem. Denique a. 3. de quinque conditionibus vera poenitentiae, pro tertia conditione requirit dolorem vehementem. Articulo 4. verò requiritur contritionem calidam & amaram: postquam enim dixerat aquas contritionis quatuor habere debere conditiones, ut mediante ea peccatorum sordes abtergantur: Debet enim (inquit) lachrymarum illarum aqua esse munda... 2. calida... 3. amara... 4. viva. Quia verò plures, vel in omnibus his quatuor conditionibus, vel in aliqua earum deficiunt, idcirco horrenda Babilonis flumina maxima hominum etiam Christi fidelium multitudo ingressura est.

Bromiardus, in Summa Prædicantium, verbo contritio a. 3. de contritione sacramentali sic ait: Ad hoc ut contritio sit peccatori utilis ad salutem, tres requiruntur conditiones. Videlicet quod sit ve-

- ra: 2°. quod sit integra, seu universalis: 3°. quod sit stabilis, sine proposito recidendi. Secundam deinde conditionem explicans, 2°. (inquit) debet esse generalis ex toto corde, exemplo illius, qui propria negligentia amittit rem magni pretii, cum dolore cogitat omnia commoda vel amissa, & pro omni ejus bonitate aggravat in cogitatione suorum dolorem, considerando quod illud quod amittit peccando, sit infinita bonitatis, & in infinitum, si posset, dolere deberet, & hoc est ex toto corde.
- 405 Franciscus Richardotus, Episcopus Atrabaten- sis, Instruct. cap. 4. de Sacram. Pœnit. in vera contritione requirit *dispendentiam grandem ac vehementem de offensa Dei.*
- 406 Ludovicus Granatensis conc. 2. de pœnit. loquens de contritione in omni statu necessaria: *Contritionem (inquit) SS. Patres peccati detestationem atque odium esse definiunt supra omne quod odium haberi potest, idque propter Deum super omnia dilectum. . . . Ex hoc autem aperte liquet, quantus esse debeat dolor, qui ex hoc ipsa detestatione consequitur. Si enim Deum super omnia, tanquam summum bonum, diligere tenemur; consequens est, ut quod cum summo amore diligimus, cum possidemus, summo dolore lugeamus, cum amissimus. Sicut enim pari homines odio mortem oderant, qui vitam diligunt; ita cum Deus & peccatum sibi mutuo adversentur. . . . efficitur plene, ut quanto quis amore Deum diligit, tanto peccatum odio detestari, tantoque de eo commissio dolore affici debeat. Propterea sicut Deus honorum omnium summum atque maximum est; ita peccatum, quod illi adversatur, malorum omnium maximum est, adeo ut ne ipsa quidem ignis æterni pena cum peccati malitia comparanda sit. Sicut ergo gehennam omnes summo odio detestantur; ita etiam, & multo adhuc majori odio peccatum horrere debent. Hoc igitur peccati odio, hæc peccatorum detestatione opus est, &c.*
- 407 Martinus Navarrus in Manuali c. 1. n. 1. *Antiquorum & Recentiorum secuti sententiam, definiunt, quod contritio est pœnitentia voluntaria cum dolore maximo, actuali, vel virtuali, peccati proprii jam commissi, quatenus est offensa Dei, &c.*
- 408 Joannes Maldonatus Soc. Jesu, de pœnit. c. 1. *Quemadmodum Scriptura præcipit, ut Deum diligamus ex toto corde; ita jubet ut ad Deum convertamur ex toto corde. Hæc est autem contritio, toto corde dolere. Item ut secundamus corda nostra, ubi etiam exprimitur, non tantum estimatio, sed vehementia doloris.*
- 409 Joannes le Jeune, Presbyter Oratorii (quem mirè laudat Casanavens, Doctor Tholosanus, in approbatione operis ipsius de pœnit. nosterque Marrotius itidem Tholosanus Doctor, & passim alii corporali lumine idè orbatum dicunt, ut caelesti & divino copiosius infunderetur) in suo Oratorii Missionario de pœnit. & mortuis ipsius scribit. *Felix anima (inquit) cui dici potest: "Magna est sicut mare contritio tua." Tale est oportet contritionem vestram, etiam imperfectam, seu attritionem. Alia infructuosa erit. Pro nihilo reputatis peccatum mortale committere. Nihil vobis facilius videtur, quam illius veniam obtinere. Dicitis ad hoc necessarium non esse, nisi unum peccatum, nisi lachrymantem pœnitentiam. Verum est non requiri, nisi unum peccatum. Sed non attenditis quale esse debeat istud peccatum, necessarium est esse unum bonum peccatum. Tale verò non est, sed inutile & infructuosum, nisi magis contritum sit de peccato commissio, quam de quocumque alio malo, quod acciderit vobis. Quemadmodum enim mare majus est omnibus fontibus ac fluminibus totius mundi; sic verè attritionis tristitia appetitivamente major esse debet quâ, ungue alia tristitia. Quod postquam probavit ex Scriptura typâ allata; lacrum unguenti fac tibi, plantam*
- amarum, atque ex Doctoribus Cajetano, Pontio, Martino. Probat etiam hæc ratio: *Malum est obiectum odii ac tristitiæ; sicut bonum est obiectum amoris. Ergo sicut quanto majus est bonum, tanto majori amore estimationeque dignum; sic quanto majus est malum, tanto majori dignum est odio, & tristitia. Atqui peccatum malorum omnium maximum est. Nisi ergo de eo magis tristitia quàm de quocumque alio malo, tristitia vestra inordinata est, imperfecta est, vitiosa est.*
- Patendum nihilominus, nec Scripturam, nec Patres, nec Doctores supra relatos, velle quod contritio, seu perfecta, seu imperfecta, esse debeat absolute summa, quæ esse potest in terræ natura. Tum ob ea quæ ex Soto dicta sunt n. 377. Tum quia alius vel esse debet intensivè infinita (si talis in natura dibilis sit) vel intensivè tanta, quantam habuerunt ætus Christi, qui absque comparatione majoris intentionis fuerunt, quam sint, fuerint, & futuri sint ætus cæcorum Sanctorum. Quos certum est debitam habuisse de peccatis contritionem, tametsi incomparabiliter minoris intentionis, quam quæ fuit in ætibus Christi.
- Quid igitur ex allatis Scripturæ, Sanctorum & Doctorum sententiis conficitur? Duo vel tria ut minimum conficiuntur: 1°. dolorem quantumcumque intensivè parvum, vel remissum, haud sufficere ad remissionem (etiam sacramentalem) peccatorum quantumcumque enormium, prout nonnulli autunt; sed verissimum esse quod ait Aletis l. 4. q. 17. m. 2. § 3. quod utique potest esse dolor nimis parvus, nec sufficiens, ut gratiâ contritionis informetur. Si enim alicui displiceret, quod Deum offendisset per peccatum; & illa displicentia in intentione non excederet displicentiam amissionis unius oboli, nulli est dubium, quin illa displicentia insufficientis esset ad hoc quod esset dolor contritionis, id est dolor gratiâ informatus. Contritio enim sensu Aletis aliorumque Veterum nihil aliud erat quam dolor gratiâ informatus; in eoque situm esse dicebat discrimen ipsius ab attritione; quæ secundum ipsos intendi debebat, ut fieret contritio, id est dolor gratiâ informatus, leucundum id quod Aletis paulò post subiungit in responsione ad objectionem: *ipsi definitio injuncta dolorem debere aliquo modo intendi, ad hoc quod sit dolor contritionis.* Nam, ut in sequenti responsione dicit, *dolor contritionis certam habet mensuram. Quæ autem illa sit, ille novit, quem nihil latet.* Similia dicit S. Thomas supra n. 398. Enimverò peripicuum videtur, dolorem intensivè minimum, debilem, languidum & remissum, non esse quasi rugitum ursi, non esse quasi lacrum unguenti, non esse dolorem quasi parturientis, non esse plantam amarum, &c. non esse ingentem rugitum, non esse grandem fletum, non esse magnam cordis afflictionem, qualem Scriptura & Patres exprigunt; sed esse parvam cordis afflictionem, quæ grande commissum (teste Vigilio Pape) non valet exspirari.
- 2°. contritionem perfectam, quæ homo justificetur ante actualem Sacramenti susceptionem, adeo vehementem, acrem, & incensam esse oportere, ut doloris acerbitas cum scelerum magnitudine æquari conferrique possit. Sic enim Patres exprimunt in locis supra relatis. Sic etiam Scripturam & Patres Catholicis Romanis intelligit p. 2. §. 46. ubi observat, quod quia ad eum gradum pauci pervenerint, idè Pœnitentiæ Sacramentum benignissimum Dominus instituit, per quod peccatorum remissio faciliori ratione, seu contritione non adeo vehementi posset obtineri.
- 3°. aliquam contritionis vehementiam in ipsa etiam contritione imperfecta, saltem post grandia requiri crimina, quæ licet non adæquet scelerum magnitudinem, tanta nihilominus sit, ut

fortior sit omni affectu ad mortale peccatum, in tantumque predominetur ac praevalcat omni alteri affectui hominis, ut homo toto corde paratus sit omnia illa mala incurere, omniaque bona creata amittere, quam mortale peccatum admittere, juxta dicta n. 346. &c.

414 Hoc autem quando in se contingat, magnus peccator cognoscere non potest nisi operis attestatio, inquit Soto lect. 17. diligenter investiget an opera verè poenitentis & conversi faciat. Quae qualia sint, ex verbis & exemplis Scripturae, & Patrum colligendum est. Certè summa illorum est vera & seria mutatio vitae, &c.

415 Sine operis attestatio, uti dixerat lect. 16. amoris & doloris cordis nostri quantitas non subiacet cognitioni nostrae. Est enim cor nostrum abyssus, &c. Experitur quilibet apud se, quoties quae minus amare putabat, oblata occasione deprehendit se multo magis amasse. Quod si in re aliqua dubium esse potest, maxime erit in dilectione Dei, utpote res tam longè à nobis distans, & tam sublimis, ut merito Gregorius dicat, de dilectione Conditoris non facile mentem debere sibi credere, sine operis attestatio. ... Aferatur persuasio quaedam facilis, & (si cum venia dicere licet) levis. Dicat (inquunt) voluntas amo Deum pra omnibus bonis, & odio peccatum pra omnibus malis. Es factum erit utrumque. ... Sed considerandum aliud esse amare, aliud dicere amo. Ista positus actum significanc, quam exercent, amo, aut volo. Hoc dicere non est amare; sed veraciter affici, uniri, &c. Itaque incipientibus Deum diligere, aut contere, non dicamus: dic amo; dic doleo, &c. Sed admooneamus ut verè ament, & verè doleant, & amorem atque dolorem suum capiunt Deo, & Confessario probari, nec de his facili sibi credant.

§. IV.

Eadem assertio multiplici ratione roboratur.

416 Scripturae, & Traditioni, ratio multiplex in favorem nostrae assertionis accedit. Primam rationem Petrus Soto petit ex natura amoris & doloris. Si enim (inquit) consideremus naturam amoris atque doloris, quae accidentia quaedam sunt, & actus animae, inveniemus aperte, non alia ratione unum plus alio diligi, aut de uno plusquam de altero doleri, nisi secundum intensiorem ipsius affectus, vel saltem non sine ea. Nam formae accidentales, quae intenduntur & remittuntur, non alia ratione perfectiores vel majores dicuntur aliae aliis, nisi quia fortiores; ideoque contraria vincere & expellere possunt melius aliis imperfectioribus, ut frigiditas aquae calorem ignis, vel è contrario. Ita igitur vel amor, vel dolor, ideo major est altero, quod ipsum superare & vincere possit, quod non alia ratione fit, quam quia & subjecto fortius inheret, & in seipso perfectior est. Loquamur de charitate Dei, sicut de igne, ut Scriptura loquitur, alii amores sunt velut aqua, quae contraria est igni.

417 Et ideo B. Thomas, explicans quomodo una res plus alia diligi possit, duos tantum invenit modos, scilicet ex parte boni, quod volumus amare; & sic Deus quaedam plus aliis amat. Alio modo ex parte intensiorem ipsius amoris. Ita ille a. 3. q. 20. 1. p. Et hoc ultimum docet simpliciter efficere, ut aliquid magis diligatur, cum de dilectione naturali Dei in Angelis loquitur 1. p. q. 60. a. 5. Et demique in propria materia, quid sit alio magis diligendum charitatis amore, 2. 2. q. 26. a. 6. hoc tractans, primo eos arguit, qui omnes proximos aequali affectu diligendos dicunt: „ Ad illos (inquens) opus est ut intensiorem affectum habeamus, quibus magis convenit esse beneficos. “ Et rursus ibidem a. 7.

diversa species dilectionis ponens, secundum diversa bona, quae volumus his quos amamus: „ Sed intensio (aut) dilectionis est attendenda per comparationem ad amantem, & secundum hoc propin. „ quiores intensiori affectu diligimus. “ Vides itaque illum ignorare aliam rationem plus diligendi (ex parte perfectioris actus) quam secundum intensiorem. ... Distinctio illa appretiationis ab intensiorem nova est, nihil aliud habens quam nomina: nisi quod interim illa persuasio ingeratur hominibus securitas quaedam & sepiatas. Quod valde timendum est.

Secunda ratio est, quia ratio naturalis, & incommutabilis lex divinae iustitiae dicitur, quod quantitas displicentiae de aliqua re, debet esse secundum quantitatem malitiae ipsius, ut S. Thomas ait Supplementum. q. 5. a. 1. ad 4. quodque tanto major esse debeat dolor in voluntate, seu affectu rationali, quanto major est ratio dolendi; cum affectus rationalis in dolendo sequi debeat rationem doloris. Denique quod sicut summum bonum summo debet amore diligi, ita summum malum summo debeat odio haberi.

Tertia ratio est, quia (juxta Scripturam & Patres) nullus dolor sufficit ad gravium peccatorum remissionem, nisi procedat ex amore Dei sic appretiativè super omnia, ut habeat in corde praedominium, seu praevalentiam supra omnem affectum erga mortale peccatum. Cum omnem affectum erga mortale peccatum excludere debeat; nec omnem excludere possit, nisi omni affectui ejusmodi praedominetur ac praevalcat. Illud proinde divini amoris, & doloris inde procedentis, praedominium merito postulant P. Soto supra, & D. Bonaventura apud ipsum. Estque haud dubie de mente reliquorum, & de mente Spiritus sancti, postulantis conversionem ad Deum, & peccatis averisionem ex toto corde. Atqui praedominium illud & praevalentiam Dei amor in corde hominis habere non potest, nisi fortior sit omni affectu erga mortale peccatum. Amor verò debilis, languidus & remissus, fortior non est valde intenso vehementique affectu ad mortale peccatum; praesertim si vetustate vel consuetudine roboratus sit; nec proinde idoneus est ad eum superandum; nec per consequens ad illi praevalendum & praedominandum: prout in semetipso experimus se dicit Augustinus l. 8. Confess. c. 5. Voluntas nova quae mihi esse coeperat, ut se gratis colerem, Deus sola certa jucunditas, nondum erat idonea ad superandam priorem vetustate roboratam. Quia scilicet nondum erat plena & fortis, respectivè ad priorem istam, sed adhuc nimis debilis, remissa ac femisfacia, prout explicat ibidem, & in capitibus sequentibus.

Quarta ratio est, quia etiam contrariae sententiae Authores fatentur, Deum ex pleno & toto corde amandum, deque peccatis toto corde dolendum appretiativè super omnia (id enim sacrae Litterae & Patres aperte docent) sed ad hoc necessaria est aliqua intentio. Si enim absque intentione fieret, vel fieret per totam voluntatem, quamlibet remissam, Deum amandi, deque peccatis dolendi appretiativè super omnia: vel per hoc quod Deus apprehenderetur ut summum bonum, & peccatum ut summum malum, & voluntas in Deum & peccatum, ut sic propositum, ferretur, quantumvis tepide ac remissè? Neutrum dici potest. Non primum: neque enim mox ut homo vult Deum appretiativè super omnia amare, & de peccatis appretiativè super omnia dolere, pleno & toto corde id vult, sed (ut Augustinus dicit) necesse est ut id velit fortiter & integrè. Quod non fit sine voluntatis intentione. Non etiam secundum: quia homo ple. à voluntate, totoque corde non fertur temper in obiectum ut amandum vel odidendum, sub omni excellentia vel malitia, sub

qua amandum vel odio habendum proponitur ab intellectu, prout experientia docet, & sapienter observat Card. de Lugo disp. 5. de poenit. sect. 2. n. 21. Hoc ipso proinde quod homo pleno & toto corde ferri intelligitur in Deum & peccatum, ut appetitativè super omnia diligendum, ista cordis plenitudo erga tam nobile objectum, propositum ut tale, arguit intensum, fortem, ac vehementem motum cordis erga tam nobile objectum. Cùm motu languido, remisso ac debili homo non intelligatur pleno & toto corde hic & nunc ferri in illud, ut hic & nunc super omnia amandum, tamquam summum & supremum bonum.

421 Quinta ratio est, quia ad hoc ut homo censeatur toto corde amare Deum, dolereque de peccato, appetitativè super omnia, debet toto corde esse taliter affectus, ut omnia potius amittere velit, atque efficaciter velit, quam Deum; & omnia potius mala admittere quam peccatum. Hoc autem non fit sine amoris & doloris vehementia, seu intensioe. Neque enim fit, si amor Dei sit longè remissior & languidior creaturæ. Si enim amor Dei sit longè remissior & languidior; amor creaturæ, uti longè intensior; ita longè fortior est amore Dei. Per illum ergo homo longè fortius amat creaturam, quam Deum. Quamdiu verò homo longè fortius amare intelligitur creaturam quam Deum, non intelligitur toto corde paratus ad amittendam potius creaturam, quam Deum. Quomodo enim toto corde paratus ad amittendum id quod secundum partem superiorem seu rationalem longè fortius, intensius ac vehementius amat, potius quam id quod debilius, remissius ac languidius amat? Quomodo toto corde paratus id deserere, cui fortius, & longè fortius adhæret, quam Deo, cui longè debilius adhæret? Quomodo amor longè debilior, languidior ac remissior intelligi potest habere in corde hominis prædominium ac prævalentiam supra amorem longè fortiosem, intensiosem ac vehementiosem? Possit quidem hoc intelligi, si amor creaturæ solum esset intensior amore Dei intensioe sensibili, sive secundum inferiorem ac sensitivam partem hominis. Verùm intelligi nequit, si longè intensior sit intensioe rationali, sive secundum superiorem ac rationalem hominis partem. Merito proinde Maldonatus, in præclaro tractatu suo de Sacramentis, opinionem solum requirentem dolorem de peccatis appetitativè super omnia, dicit esse veram; sed potest (inquit) habere fucum. Et Sotus loco citato: distinctio illa (ait) appetitativæ ab intensioe, nihil aliud habet quam nomina: nisi quod interim illa persuasio ingeratur hominibus securitas quedam & tepiditas. Quod valde emendandum est.

§. V.

Opinio, seu persuasio, assertioni contraria, non videtur hominibus utilis, sed noxia.

422 Dum enim docet nullâ intensioe opus esse, ingerit hominibus periculosam securitatem ac tepiditatem, ait Soto. Profecto (inquit) satis ex nobis & infirmitate nostrâ proni sumus ad fugiendam laborem & conatum, maxime voluntatis, & præcipue circa divina. Nam corpus quod corrumpitur aggravat animam. De verè tamen poenitentibus dictum est: regnum caloræ vim patitur, & violenti rapiunt illud. Violenti quædam opus est sibi ipsi illata, ut ad divina ferantur, maxime post defectionem peccati. Magno conatu & annu viriano, mihi crede, opus est (ait alibi) ut à fovea illa profundissima peccati ad Dei unioem, ab inferno inferiori ad summum calum, à longinqua regione ad domum paternam redeat, & assurgat...

Magna violentia inferenda est ipsi nature nostræ, ut vera agatur poenitentia. Nihil durius cervicibus indomita, nihil amarius nature per peccatum erectæ, quam veraciter se odisse, sibi displicere, & in anxietate Dei expectare misericordiam. Nihil infirmitati humane gravius, quam sese tristibus & gravibus curis dedere. Et tamen utrumque horum maxime ad poenitentiam necessarium est. Recogitandi sunt anni in amaritudine anime, attentissime dolendum est. Dole (inquit Propheta) & satage filia Sion quasi parturientis. Et quid nobis aliud veteris Ecclesiæ praxis ostendit?

Denique quid aliud hæc persuasio fit (ait rursum lect. 5. citatâ) quam ut in divinis rebus, & his que Deo offerenda sunt, putemus tepide, sine omni cura & animi intensioe satisfieri, contra illud: "Maledictus qui facit opus Dei negligenter. Hierem. 48. "Quod sub typo animalium ab altero Propheta pulchre arguitur: "Maledictus (inquit) dolus, qui habens in grege suo mactalam, & votum faciens, immolat debile Dominum. "Malach. 1. Nonne huic maledictioni proximum est ita docere, quacumque debilitate offeratur Deo vel charitas, vel poenitentia, satis est? Quid est affectu tendere in Deum, ut summè dignum amari quod ipsi necessarium dicitur ad charitatem, nisi summo affectu, comparatione aliorum affectuum qui in nobis sunt, illum diligere? Vel quid proderit ita enim considerare, si tepide & remissius quam alta que amamus, illum amemus? Quod verò videtur faciliorem viam poenitentia aperire, parum juvat: aperunt dubiam & periculosam, nec consentientem doctrinæ Patrum, nec oraculis Prophetarum, nec spiritui Ecclesiæ.

Longè proinde sit à te hæc persuasio, ut exilissimas minime negotio veram poenitentiam agi. Revera omnibus pietatis studiis, omnibus officiis & operibus virtutis, præcipue Christiana, & qualis à Deo exigitur, summopere necesse persanctoria quædam, vel remissa & languida, vel secundum speciem tantum executio. Quod malum quasi proprium novissimorum temporum & periculorum, Paulus notavit: "habentes (inquens) speciem pietatis; virtutem autem ejus abnegantes." At verò poenitentia multo magis pestis hæc perniciosa est, utinam non frequentissima! Cùm enim in vera poenitentia remedium omnium malorum totius vite sit, & infirmitatis humanæ unicuique præsidium (ad quod cui non est necessitas confugiendi?) si ea non veraciter, vel certe non ut oportet, agatur... & putemus nos veram, & sufficientem, esse poenitentiam, cum longè ab ea simus, nonne illud Evangelii nobis eveniet: sunt novissimacissimi peiora prioribus? Cætera que addit, habes supra n. 3...

Relege & que ex ipso protulimus n. 4.

Attentâ etiam meditatione pendere ea que addidimus n. 5. Ea namque non satis perpenderunt plerique juniores Casuista.

CAPUT XXXII.

Seipfos decipiunt multi, & valde multi, qui sese plene conversos existimant, cum non sint.

Veritas ista probatur 1°. ex dicendis cap. 35. 47) ubi poenitentiam veram ac plenam, qualem scilicet Deus exigit, saltem in magnis peccatoribus, post baptilmum lapsis, præsertim consuetudinis ac recidivis, raram esse, ex gravissimis Sanctorum, illustrumque Scriptorum testimoniis ostendimus.

2°. probatur ex eo quod vera poenitentia juxta Tridentinum scil. 14. c. 4. non solum cessationem à peccato, & novæ vite propositum & incubationem, sed veteris etiam odium continet, illudque plenum, atque ex toto corde, uti probavimus,